

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-, OKTATÁSÜGYI ÉS TÁRSADALMI HETILAP

A MAGYAR TANITÓK OTTHONÁNAK, A TANITÓK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK ÉS A BUDAPESTI TANITÓTESTÜLETNEK
HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden szombaton.

Előfizetés: Egy évre 12 korona. Félévre 6 korona. Negyedévre 3 korona.

Kiadótulajdonos: A Magyar Tanítók Otthona Budapest, VIII.
József-körút 8. szám.
Ide küldendők az előfizetések.

Kiadóhivatal: Budapest, VII. Óvoda-utca 22. szám.
Lapreklamációk és hirdetésre vonatkozó közlemények ide
küldendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ: SZABÓ BUGÁTH LÁSZLÓ Budapest, VII, Damjanich-utca 34. szám.

Közgyűlés előtt.

Az Országos Bizottságot rendkívüli közgyűlésre hívták össze, sürgősen, rövid terminussal, november 18-ikára. Maguk a tanítóegyesületek kívánták, sürgették A levegő panaszsza, izgalommal, az emberek lelke keserűséggel van tele. Ilyen időben magára hagyni a tanítószágot hiba volna, bűn volna magunk ellen és az ügy ellen, melynek szolgálatára hivatva vagyunk. Az elnökség nemcsak kötelességet teljesített tehát, hanem okosan, bölcsen cselekedett, amidőn tétovázás, habozás nélkül gyors gyülekezésre szólaltatta meg a tárokat.

A tanítók parlamentje tehát együtt lesz s kifejezést fog adni a tanítószágot igazi közvéleményének, *ha* — s ezt nagy hangsúllyal kell kiemelnünk — az Orsz. Bizottságban képviselt egyesületek valamennyi kiküldöttje, semmi áldozattól vissza nem riadva, valóban megjelenik ezen a gyűlésen; és *ha* ez alkalommal, amidőn rendkívüli körülmények között rendkívüli közgyűlést tartunk, a legnagyobb szabadelvűséggel mindenkinek megadjuk a tanácskozásban részvételre a jogot, aki tanító ember ez alkalommal megjelenik.

Rendkívüli időben rendes körülmények szabályainak gúzsába nem szabad szorítani a háborgó lelkeket. Ennek a közgyűlésnek nem az a feladata, hogy bizonyos „tétélek” fölött akadémikus vitát tartson vagy valamely kérdésben irányt jelöljön meg. Ennek a közgyűlésnek az a feladata, hogy kívülről, a tanítószágot tizezrei sorából idevetődő sugarakat fogja fel s tükre legyen fölfelé és a társadalmi nagy közvélemény felé a tanítószágot igazi, kendőzetlen lelkiállapotának, a mai viszonyokkal szemben táplált vélekedésének.

Szóval: ennek a rendkívüli közgyűlésnek az a feladata, hogy kisebbszerű *egyetemes gyűlés* színvonalát vegye fel s ezáltal hamisítatlan, tiszta tájékozódást nyújtson a tanítószágot közhangulatáról s közvéleményéről az új korszak azon vezető tényezői számára, akiket annyi oldalról, annyiféle mellétekintet igyekszik megteveszteni a tiszta valóságra nézve, hogy a legjobb akarat, a legnemesebb szándék mellett sem tudhatják *ma*, hogy mi is volna hát az *elengedhetetlen* tennivaló.

Hogy többet ne említsünk, kétféle *érdek* is igyekszik ma a tanítószágot izgatott hangulatát forrongó, sőt forradalmi állapotba kergetni.

Az egyik az elmúlt, a bukott közkormányzati rendszernek feltámadást váró hívei köréből indul ki, akik *mindenáron* igazolni akarják, hogy az ő politikájuk ezekkel a „felművelt”, „végtelen ambícióju” elemekkel szemben helyes, okos politika volt, amelynek a megszürése — ime! — anarchikus állapotokat idézett elő.

Ezek a finomabbak, de veszedelmesebbek, mert olyan diplomáciai ügyességgel fonják-szövik dolgaikat, hogy az ő szítájukon fönt is, lent is nehéz az átlátás.

A másik érdek embereinek a szítáján könnyebben látnak át — azok, akiknek a szemére nem von hályogot a szenvedelem; akiknek a lelkét nem egy könnyen zavarja meg a reklámkürtök harsonája.

Erre az oldalra tartoznak a magánérdekek — vagy nevezzik igazi nevén a gyermeket: — az *üzleti* érdekek emberei.

Vannak — mint minden terén a nemzeti és társadalmi életnek — a tanítói közélet terén is magánvállalkozás-szerű csoportok, amelyeknek üzleti érdekük, vagy legalább is felszinenmaradási vagy felszínrekerülési érdekük, hogy a sokaságot, a tizezreket, izgalmas pillanatokban izgalmakat tápláló és fokozó magatartással s hangokkal a saját érdekkörük támogatására megnyerhessék, lebilincselhessék. Ezek nem oly *finomak*, mint amazok, pókháló helyett durungokkal dolgoznak, le akarván bunkózni mindenkit és mindent, aki és ami — ha csak ártatlan véletlenségből is — utjukba vetődik. De azért még sem olyan veszedelmesek; mert az *izgalmas* pillanatok elmúltával, amikor az emberek a külső hatások által korbácsolt mámorból magukhoz térnek, egyszerűen meglátják, figyelmeztetés nélkül is, a közügyi érdeklődés nagy és bő köpenyete alól kilógó — ló-lábát a magánérdekek erőlködésének.

A rendkívüli időkhöz mért rendkívüli szeretettel és rendkívüli aggodalommal kérve-kérjük kartársainkat, tanítótestvéreinket, ne üljenek fel szirén-hangoknak, akár a letűnt, atyáskodó, megrendszabályozó korszak emberei pengetik is az *andalító* lantot, akár a magánérdekek reklámharsonája dörgi fülükbe az — „itt az idő, most, vagy sohá”-t. Mind a kettőnek — bár különböző szempontból és különböző utakon — *egy* a célja, a rejtett, takargatott célja: a tanítószágot hátán, a tanítószágot áltatásával elégiteni ki — érdeket; *hatalmi érdeket*, vagy *magánérdeket* . . .

Rá kellett ezekre mutatnunk, mert aggodalommal szemléljük, hogy mi mindenféle szempontok *utaznak* erre a szerencsétlen, boldogtalan, istenverte s emberátkozta — magyar tanítószágotra. És rá kellett ezekre mutatnunk azért, hogy a rendkívüli közgyűlés előtt kérve-kérjük — mindnyájunk érdekében — összegyülekező kartársainkat: ne hagyjátok magatokat befolyásoltatni vagy terrorizáltatni senkitől és semmiféle oldalról! A magyar tanítószágot évtizedek óta megvan a maga kiforrt, megállapított vélekedése, kívánalma, követelése; megvan a maga megállapított, férfias, ingathatatlan magatartása is. Maradjunk hívek önma-

gunkhoz és a pokol kapui sem vesznek mi rajtunk erőt. Mert a magyar tanítóság mindig az igazság, a tiszta, szeplőtlen igazság utait kereste. Tévedhetett vagy *megtéveszthették* az eszközökre, az eljárási módokra nézve; de a célok tekintetében mindig egyek voltunk, *valahányszor nagyobb számmal* gyűlt össze a magyar tanítóság véleménykimondás okáért.

Hogy mi történjék a rendkívüli közgyűlés alkalmával, arra nézve mi irányító szót kimondani nem engedünk meg magunknak. De hogy mi fog történni, azt előre megjósoljuk: meg fog nyilatkozni a tanítóság igazi közvéleménye, *ha* az az előbb föltételezett „*ha*” — a „mindnyájunknak el kell jönni”-re vonatkozólag — bekövetkezik. Ha nem következik be; *ha csak* a töredéke lesz ott a tanítók parlamentjének: akkor — bármint határozzunk is, — senkinek sem lesz joga álláspontunkat a tanítóságénak tulajdonítani. De *ha* mindnyájan ott leszünk, vagy legalább a szemmel látható tekintélyes többség fog véleményt mondani: akkor — *ha* még oly meglepő, még oly kellemetlen legyen is a kimondott szó — a tanítói igaz közvéleményt lássa megnyilatkozni mindenki s úgy számoljon vele, hogy ezt a vélekedést, ezt a hangulatot, ezt az állapotot, amit évtizedek titkolt, takargatott fájdalma, keserve halmozott össze, semmiféle erőfeszítés megszüntetni, megváltoztatni nem lesz képes másképen, csak a tanítóság évtizedes jogos óhajainak, kívánalmainak, követelményeinek *sürgős és teljes kielégítésével*.

Mi ismételjük ugyan azt a felfogásunkat, hogy ettől az átmeneti, ideiglenes, szigoruan kötött célokkal megindult kormánytól nem volt oka és joga senkinek semmitsem várnia; de *ha* már rátértek a *kielégítés* útjára és a kielégítésre jogos igényt tartókat számon veszik, akkor azt a jogos igényt, amit a leghanyagoltabb osztály, a tanítói osztály általános közkövetelményképen állít fel, okvetlenül a legeslegelső sorban kell kielégíteni, minden más igények háttérbe szorításával — is.

Mert a magyar nemzet utánunk következő nemzedékei millióinak lelkivilágát irányító tanítóság keblében tövist hagyni: egyenlő volna magának az utánunk következő nemzetnek a szivenszúrásával.

*

Nem rendszereztem a mondókámat. Csak hagytam folyni, ahogyan a lelkemből fakadt. Itt is, ott is érzem a tanítólélek maga szemléletét, tapasztalatát, igazát és — keserűségét. Ahogy megillet bennünket ez is, az is, úgy adni neki hangot: ezt igaz, becsületes munkának *érezzük*.

Erre kérjük kartársainkat is. Nem taktikázni, nem diplomatáskodni, nem csürni-csavarni, nem paktumozni, nem engedni befolyást, szelid vagy vad nyomást sehonnan sem, hanem szólni a lelkünk sugalta egyenes úton és — bizonyos lehet benne mindenki, hogy ez az út vezet — és egyes egyedül *csak* ez az út vezet — az igazság forrásához, amely enyhíteni fogja évtizedes szomjuhozásunkat.

Amikor ezeket a rendkívüli közgyűlésre gyülekező kartársak szeretetébe ajánljuk, még annak a meggyőződésünknek is kifejezést adunk, hogy:

édesanya ölében izletesebb a száraz, fekete kenyér is, mint az *édes anya* öléből leszakított leánykának a *koz-mopolita* egész világ szerelme a maga csillogó léhaságával.

A tanítók fizetésrendezése.

A Délmagyarországi Tanítóegylet gyűlése.

Temes- és Torontálvármegye tanítósága október 31-én Schenk Jakab elnökle mellett rendkívüli gyűlést tartott Nagybecskerekén.

A Szentírás is azt mondja: „zörgessetek és megnyitátok néktek”, „Kérjétek és megadatik!” Délmagyarország tanítósága, amikor nyilvánvalóvá lett a miniszterelnök expozéja és a kultuszminiszter válasza folytán, melyet egy hozzá intézett kérdésre adott, — hogy a tanítóság sorsáról ismét alig történt gondoskodás; anyagi helyzetéről, mely egy rövid évtized alatt szinte ijesztő módon rosszabbodott, az igények meg vele szemben szinte kétszeres módon emelkedtek — sorsának intézői, a társadalom, nincsen eléggé tájékozva — elhatározta, hangsúlyosabban kér és erősebben zörget, hogy bebocsáttatván, meghallgatást nyerjen. Nemcsak meghallgatást kér a tanítóság, hanem a 4 évtizeden át folyton ígért méltányos javítását most már szinte kétségbeejtően nyomasztó sorsának és tisztviselők között mélyen lealázó helyzetének, mely nem annyira csak személyét, hanem még inkább a népoktatást sujtja, bár pirulás nélkül nem teheti az összehasonlítást a vele hasonló minősítésűek között — igazságos módon dülőre vitelét hazánk népoktatásügyének, hazánk jövőjének, a nemzeti állam kiépítése és biztosítása érdekében, hatványozottabb mértékben férfias elszántsággal legfőbb vezérünk igazságszeretetébe vetett bizalommal és hittel kéri.

A közgyűlésre érkezett több száz tanító a vármegyháza közgyűlési termét zsufolásig megtöltötte. Igen sokan a karzatokra szorultak. Ott volt Várady Imre dr. és Kardos Samu dr. országos képviselő, Láng István Torontál kir. tanfelügyelője, Szabó Bertalan és Ceglédy István kir. s. tanfelügyelő, kiket elnök szívélyes szavakkal üdvözölt. Az országos képviselőket különösen felkérte arra, hogy a tanítók küzdelmét anyagi sorsuk javításáért tegyék magukévá és legyenek annak hathatós támogatói a törvényhozásban.

Bányai Jakab nagybecskereki állami ig.-tanító mint előadó hosszabb, statisztikai adatokkal is élénkített beszédben ecseteli a tanítóság szomorú helyzetét. Bárány Eötvös Józseftől kezdve gróf Apponyi Albert vallás- és közoktatási miniszterig bírálat tárgyává teszi a kormány viselkedését a tanítókkal szemben. A mostani miniszterben elég garanciát lát arra, hogy kellően informálva, a sanyarú tanítói sorson segíteni fog és beváltja azokat az ígéreteket is, amelyek teljesíttelenek maradtak. Majd foglalkozott a Néptanítók Lapjával és sajnálattal tapasztalja, hogy az hivatalosan sugalmazottaknak hirdett cikkeiben a tanítóság lealacsonyított küzdelemteljes sorsának még mostohábbá tételét szolgálja.

Szétosztott és részletesen ismertetett határozati javaslatát elfogadásra ajánlja.

A javaslat fölött megindult vitában Rázus József az olyan lapok bojkottját ajánlja, amelyek a magyar tanítók érdekeit nem képviselik. Ajánlja, hogy a tanfelügyelők hivatalból tegyenek felterjesztést a tanítók viszonyairól, hogy a kormány azokat megismerje.

Osztia Béla 6 tagu küldöttség küldését kéri, valamint ajánlja, hogy az egyetemes tanítógyűlés összehívását szorgalmazza az egylet.

Mező Dániel az elhangzott indítványokat elfogadja csak az egyetemes gyűlés összehívását találja nehéznek.

Heim Alajos tüzes beszédben az összetartás hangsúlyoztatja. Szegfű Sándor ismerteti az 1904-ben tartott egyetemes tanítógyűlés határozatát. Hangoztatja, hogy legyen a tanítóság elhatározásában következetes és ne alkudoz-

zék. Ezért az előadói javaslat 5. pontja helyett újat ajánl, mely szerint az állami tanítók az egyetemes gyűlés határozatára való tekintettel figyelembe véve az ország anyagi helyzetét is a XI. és X. fiz. osztályba osztassanak arányosan az 1893. 26. t. c.-től függetlenül. E beosztásnál a szolgálati idő az államosítottaknál figyelembe veendő.

Indokolja azzal is, hogy még a kicsiny Szerbia is jobban díjazza tanítóit. Ott — nemzeti állam lévén — a nemzeti közművelődés alapjának lerakóit jobban méltányolják. A kezdő fizetés 1000 kor. az első 5 évben. 200. azután minden 4 év 300 koronával emelkedik. 32 év alatt felemelkedhetik a tanító fizetése 3500 K-ra.

Németországban 1600—1800 kor a kezdő fizetés és 3000 koronáig emelkedik és tanítóihiányról beszélnek, irnak; a képzőkben meg kevés a tanítójelölt.

A közigazgatásnál a XI. és X. fizetési osztályba sokkal kisebb minősítésű egyének soroltatnak. Ezért ajánlja, követelje a tanítóság a minősítéséhez és szakképzettségéhez mérten a fizetési osztályokba való beosztást. Ugyancsak a minősítésnek és szakképzettségnek figyelembe vételét sürgeti az óvónök fizetésének megállapításánál is.

Hasonló értelemben beszélt Lambrecht Péter, Györgyevics M., Karakasevics V.

Kiss Mária az állandó helyettes tanítói állásokra való kinevezés megszüntetését sürgeti. Krämer a sajtó terén való szervezkedést ajánlja.

Agárdi a pusztai tanítók helyzetének rendezését óhajtja. Előadó a hozzászólók indítványait elfogadván, egyhangulag a következő határozat hozatott meg:

1. Kimondja a „Délmagyarországi Tanító-egylet“, hogy a magyar kormány által 1906. évi október hó 12-én beterjesztett orsz. költségvetés alapján tervezett fizetésrendezési módozatot az ország tanítóira nézve általában, az állami tanítókra nézve különösen sérelmesnek tartja.

2. Sérelmesnek tartja azért, mert a költségvetésbe felvett 286.000 korona az állami tanítók egy részének nagyon keveset nyújt, az állami tanítók túlnyomó többségének, valamint a községi és felekezeti tanítók anyagi helyzetét semmivel sem javítja.

3. A „Délmagyarországi Tanító-egylet“ a fizetésrendezés azon módját, mely szerint az állami tanítók kezdőfizetése 800 korona és 200 korona személyi pótlék volna — tekintve azt, hogy ezen kezdőfizetés csekélyebb, mint bármely közigazgatási hivatalban alkalmazott irnok fizetése, tekintve továbbá azt, hogy ily fizetésből egyedül álló tanító vagy tanítónő csak tengődhetik, családnak pedig nyomorognia kell — magára nézve sértőnek, lealázónak, a tanítói állás tekintélyének meg nem felelőnek, a nevelés és oktatásügyre nézve károsnak, sőt veszedelmesnek tartja.

4. Ezen sérelem megszüntetése céljából kérvényt intéz az országgyűléshez, melyben az 1868. évi 38. t.-c. széknyelvényének — mely szerint a tanítói fizetés minimuma 600 korona — hatályon kívül való helyezését kívánja.

5. Az állami tanítók minősítésükhöz és szakképzettségükhöz képest az állami tisztviselők rangosztályába osztassanak és pedig a XI. és X. fiz. osztályba arányosan az 1893. évi 26. t.-ciktől teljesen függetlenül és a rangosztályoknak megfelelő lakbérilletményt élvezzék. Ezen beosztás alkalmával a községnél vagy felekezethöz tartozó szolgálati idő az államosítottaknál figyelembe vétessék.

6. Ugyancsak 1400 korona kezdőfizetésben állapítsák meg a bármely jellegű iskolánál működő többi tanítók kezdőfizetése is.

7. A „Délmagyarországi Tanító-egylet“ sérelmesnek

tartja az 1904. évi I. t.-c. azon intézkedéseit, melyek szerint az állami tanítók fizetése és személyi pótléka együttesen 1000 koronát, illetőleg 1400 koronát meg nem haladhat. Miért is a XI-ik fizetési osztályba való beosztás után ezen törvénynek hatályon kívül való helyezését kéri.

8. Az igazgatói tiszteletdíjak a Széll-féle javaslat értelmében évi 400, illetőleg 600 koronában állapítsanak meg és ezen összeg a nyugdíjba beszámíttassék.

9. Az érdemes állami tanítók 5%-a mint címzetes igazgató előlépjön és a nyugdíjba beszámítható 400 korona fizetési többletben részesüljön.

10. Az állami óvónök kezdőfizetése minősítésükhöz és szakképzettségükhöz képest állapítsák meg és emelkedjék arányosan az áll. tanítókéval.

11. Hasonló kezdőfizetés állapítsák meg a községi és felekezeti óvónök részére is.

12. A korpótlék intézménye a községi és felekezeti óvónökre is kiterjesztessék.

13. Ezen határozat az összes hazai tanító-egyesületekkel és tanítótestületekkel hasonló eljárás céljából sajtó útján közzétetik.

14. A „Délmagyarországi Tanító-egylet“ a területén lévő országgyűlési képviselőket és a kir. tanfelügyelőket a tanítók ügyének hathatós támogatására felkéri.

15. A „Délmagyarországi Tanító-egylet“ a tanítók igazságos ügyének támogatása céljából kérvényt intéz Temes- és Torontálmegyéék, Temesvár, Pancsova és Versec városok törvényhatósági bizottságaihoz.

16. A tanítók országos szövetsége szerveztessék. Az egyetemes gyűlés tartására az Országos Bizottság elnöksége sürgősen felkératik.

17. Az állandó helyettes tanítói, tanítónői kinevezések szüntettessenek be. Dr. Várady Imre orsz. képviselő meleg szavakban mond köszönetet a szíves fogadtatásért. Igéri képviselőtársa nevében is, hogy ezentúl még erősebben fogják a tanítók ügyét szolgálni, mert az nem pártügy, hanem országos ügy. A tanítóság tanítja a nemzedékeket hazaszeretetre.

Gróf Apponyi Albert miniszterhez sürgőnyt küldött a gyűlés, melyben kéri ügyének, sérelmeinek orvoslását, támogatását.

A tudósító.

*

Az „Állami Tanítók Országos Egyesülete“ november hó 3-án, Budapesten a „Tanítók Otthonában“ választmányi gyűlést tartott, melyen Radoch József alelnök bejelentette, hogy az egyesület érdemes elnöke, Kozma László elnöki tiszteről lemondott, mivel az „Országos Bizottság“ elnöki székét foglalja el.

Havas Pál főtitkár, tekintettel az állami tanítóság mostani válságos helyzetére, midőn a fizetésrendezés kérdése fordulóponthoz jutott, — felkéri Kozma Lászlót, hogy maradjon meg az egyesület élén legalább addig, míg az állami tanítók fizetésrendezése végleges és kedvező megoldást nyer. Ugyanily értelemben felszólaltak még: Brózsik Pál, Blázsik Mihály, Csontos Alajos és Vargha Tivadar választmányi tagok.

Kozma László a szeretet és bizalom ezen megnyilvánulásáért megalapozottan mond köszönetet s kijelenti, hogy erkölcsi kötelességet teljesít akkor, amidőn a közóhajtnak engedve, — elnöki tisztségét megtartja addig, míg az állami tanítók fizetése — jogos kívánságuk szerint — rendezve nem lesz.

Havas Pál főtitkár előadja, hogy az állami tanítóság mindenkor föltétlen bizalommal és reménységgel tekint Apponyi Albert gróf kiváló személyére s éppen azért nyíltan ki kell jelentenünk azt, hogy az 1907. évi állami

költségvetésben kontemplált s a „Néptanítók Lapja”-ban közölt fizetésrendezési tervezet az állami tanítók sérelmeit semmiképen sem orvosolja, s az általános elkeseredést nemhogy csillapítaná, de a legnagyobb mértékben fokozza azt.

A fizetésrendezést egyedül és kizárólag úgy lehet radikálisan és közmegelegedésre megoldani, hogy az állami tanítók törvényhozásilag állami tisztviselőknek minősítsenek s fizetésük, lakbérük és végellátásuk az érettségi bizonyítvánnyal alkalmazott állami tisztviselőkével egyenlő legyen, vagyis, hogy az állami tisztviselők rangsorozatának X. és XI. fizetési osztályába soroztassanak be, a más jellegű iskoláknál eltöltött szolgálati évek beszámítása s az igazgatói átlások méltányos rendezése mellett.

Ha ez megvalósul, akkor Apponyi Albert gróf és a nemzeti kormány a magyar állami tanítókat örök hálaárral kötelezi.

Indítványozza főtitkár, hogy ez értelemben szerkesztésük rövid, de férfias hangú emlékirat, ez küldessék meg az állami tanítótestületeknek, azzal a felhívással, hogy minden választókerület állami tanítói keressék fel képviselőjüket, az emlékiratot adják át nekik s kérjék őket, hogy a költségvetés tárgyalása alkalmával az állami tanítók érdekeit hathatósan támogassák s jogos kívánságaikat megvalósítását követeljék.

Kozma László elnök jelenti, hogy ma volt a miniszternél kihallgatáson, aki felhatalmazta őt annak kijelentésére, hogy a „Néptanítók Lapja”-ban közölt javaslat felrététetett s egy másik javaslattal cseréltetett ki, mely az állami tanítóknak, mint állami tisztviselőknek, — a X. és XI. fiz. osztályba sorozását foglalja magában. Kijelentette a miniszter, hogy: „egyénisége egész súlyával arra törekszik, hogy ezen új tervezeteket a pénzügyminiszter is elfogadja.”

Elnök meg van győződve róla, hogy ezzel a javaslattal az állami tanítóság izgatottsága megszüntethető lesz s hogy az állami tanítókra egy jobb jövő derül.

A választmány elnök ezen értékes előterjesztését megnyugvással veszi tudomásul, de Havas Pál főtitkár javaslatához is hozzájárul, melyet különben Kozma László elnök is melegen pártol.

A választmány felhatalmazza az elnökséget, hogy a szükségét látja, az állami tanítók egyetemes gyűlését azonnal hívja össze.

Végül Havas Pál főtitkár előterjeszti a tanítóegyesületek és tanítótestületektől beérkezett elkeseredett hangú iratok nagy tömegét, melyek a kedélyek rendkívüli izgatottságáról tesznek tanuságot.

Az újítások jegyében.

„Ubi bene, ibi patria,” mondja a latin; „hol a jólét, ott a haza,” hallok igen gyakran a nép ajkán, s fogunk, pusztulunk.

Mintha fekélyekkel borított betegnek jai hangzanának füleimbe, midőn itt is, ott is egy-egy sebe felfakad, ugyanazon érzés dül keblemben e szavak hallatára; aztán lelki szemem látnak egy szende arcot, hol a legmélyebb bánat honol s lázban égő tekintete elárulja, hogy megadással tűri a szenvedést, de szemrehányóan önti a panaszt felém, úgy képzelem mégis, mintha fájdalomainak okozói ott laktának, abban a körben, hol én vagyok. Majd úgy érzem, mintha esdően nézne reám valaki, kit midőn boldogság, jólét, gazdagság vett körül, akkor körülrajongta a sok ismerős és a veszély pillana-

tában érzéketlen szívvel, részvét nélkül haladnak el mellette, nem látja senki a felé nyújtott erőtlén, reszkető karokat.

Ezen néma ajkú, de annál többet mondó tekintetű súlyos beteg, kit könyörtelenül elhagynak fiai, mert a jobb, a boldogabb lét reményének csalóka varázsa elbűvölve int felénk — a magyar haza, a kör, mely felé kinyújtja kezét, a mienk — a magyar tanítóké.

Mikor kimondom ezt, hallok, mint zúg felém kar-társaim ajkain: hogyan?! Még most is minket illet a szemrehányás?! Nem fáradunk-e eleget nemzetünk kulturális ösvényein? Nem hívhatjuk-e ki versenyre e téren a külföld sok nagy városát?! Nézd új tanterveinket, újabb intézményeinket!

Bocsánatot kérek hölgyeim és uraim, hogy így magamra zúdítottam méltatlankodó szavaikat. Elismerem a nemes törekvéseket, a teljes odaadó munkásságot, a fáradhatatlan végrehajtását a rendszernek, a magasból jövő utasításoknak, melyek néha bizony bármily magasból jönnek — sötétek, de... még mindig egy szép, nagy műveletlen teret látok a tanügy mezején, melyen még mindig csak hasznavehetetlen növény terem, s félt, hogy azok magvait a tiszta búza közé is elhordja a szél és megsemmisíti vészes terményével azon kis föld virányait is, mely már megvan művelve. Ki kell tehát irtani arról a szép nagy területről azokat az ártalmas növényeket gyökerestül és szorgalmas munkával értékesíteni, hogy elmondhassuk: „nemcsak küzdöttünk, de jó harcot harcoltunk...”

Jelen cikkelyemnek az a célja, hogy a tanügy ezen műveletlen mezejére rámutassak és ha csekélységemnek sikerülne a figyelmet fölkelteni az ügy iránt, akkor elmondjam, hogy mit kellene tennünk ezen parlagon heverő terület hasznalhatóvá tétele végett.

Tagadhatatlan, hogy társadalmunk azon körében, melynek szellemvilágában oly hódító út telt meg ezen rideg, önző elv: „ubi bene, ibi patria”: hol vak hittel követik a remény mézébe burkolt varázsígék hirdetőit a mindenre kész tagok; hol mindent az ő Prokrustesztészük szerint igyekeznek átalakítani: ott a tudomány csak azon virágát vitték az emberek az élet színpadára, mely az elemi iskolák falai között terem (sok még azt sem) s még abból is megsemmisítette a környezet azt, mi a nagy küzdelemben nem állhatta ki az élet próbakövét.

Elvitathatatlan, hogy ezek az emberek nagy része csak elemi iskolai ismereteket szerezhettek, ott aztán megszűnt nekik a tudomány mézének gyűjtése anyagi vagy szellemi hiány miatt, s midőn az élet zür-zavarában az ingó talajnak, melyet az elemi iskolából hozott, gyengesége kitűnt, nem lehetett reá építeni; midőn ezek az emberek az élet zsidájába léptek és tovább védangyalként nem terjeszthette följük az iskola szárnyait: akkor csak lelki világuk közelébe kellett lengjen a debatter és beamter emberek légköréből jövő tévely mérges lehe, mely most már az egész mindenséget betölti fojtó, életlő gázával és akkor minden, mit alkotott az iskola, megsemmisült, mint egy kártyavár, mert nem volt szilárd az alap, az elemi iskolai munka pedig „A munkának jó eleje, a dolognak veleje.”

Mintha hallanám az ellenvetéseket: mindent az iskola nem tehet meg; csodát nem művelhetünk; hisz elrontja a családi kör, mit épít az iskola. Igen, mert gyenge a mű, mert ha sziklaszilárd volna, akkor nem tudna erő venni rajta semmiféle erő; akkor az vonzaná az ő hatalmába a környezetet is; akkor hirdetné akár a szülő is a balhitet, ő meggyőzné környezetét, hogy az ő világuk csak renyhe ábránd, azon az úton, melyen ők

haladnak, nem a boldogság üdve mosolyg, s azért nem értik meg, hogy mit jelent: „a haza minden előtt!” Avagy nem a mi kezeink közül léptek-e az élet tengere a nagy tömegnek legtöbbször? S ha igen, mi vagyunk a szülők, ők a gyermekek. És ne feledjük: „az anya és apa szülő, a gyermek a szülő, a szülő-ről ismerni meg, minő fajta a tö.” De vajjon ki ismerné neveltjének, gyermekének közülünk társadalmunk azon rétegét, hol nem tudják megérteni e szavakat: „hol Isten napja legelsőbbén rád veté sugarát; hol az első emberi szem szeretetteljesen mosolygott bölcsődre; hol anyád először keblére szorított: ott gyökerezik szereteted, ott van hazád“ . . . és „itt éljed, halnod kell!” vagy, hogy „egy boldogság van a világon: a hazáért élni“ . . . ? Pedig úgy van, a mostani nép fanatikusai előtt mindez ismeretlen valami; őseink halhatatlan példái, az ő lángoló hazaszeretetük, hitük szilárdsága mind nem lelkesítik őket, mert éltük kezdete nem volt helyes, habár a „kezdte a mű fele.“

Ki merem mondani, hogy ezen hiányos kezdet a szülőanya társadalmunk torzképeinek, fekélyeinek; innen származik nemcsak a hazafiatlanág, de — mert a zsengekor nem véste eléggé szívébe, hogy bármily viszonyok között is „rendületlenül légy híve hazádnak . . .” — így a társadalom ily hiányos nevelésű tényezői a haza életéért fáradhatatlanul dolgozni sem tudnak; a hazájukért önmegtágadás, s ha kell, nélkülözés előttük ismeretlen fogalom, csak saját énjük jólétét keresik bármily áron. Innen, a rossz kezdetből, a haza iránti érzéketlenségből születik aztán, hogy sokan saját énjük boldogságának esztelen keresése között, midőn segély után esdő tekintettel nyújtja feléjük reszkető karjait az az édes haza, melyben atyáink az emberi szeretet és óhajlás egész összességének oltárát építették, s hol a tévelygő is az élet első örömeit izlelé, akkor érzéketlen szívvel hagyják el, mint a sülyedő hajót a patkánysereg — kívándorolnak. A rossz kezdet oka annak is, hogy midőn a hazának oly könnyelműen búcsuzó fiai vannak: gazdagságunk, iparunk, kereskedelmünk csak teng a munkaerő hiánya miatt; s ezen munkaerőhiány oka a nagy drágaságnak, melynek nyomasztó súlya alatt görnyed már testünk. Ezen rossz kezdet miatt nincs ki küzdjön az édes hazáért, csak önmagukért tülekednek a nemzet fiai és így származnak az improduktív emberek légiói, kik megmetyelvezik, megrontják a környezetet, mint a romlott alma a többi; aztán megszületnek a tunyaság, kéj- és örömhajhászás, az erkölcstelenség, a vallástalanság, fűszerezve a kártya és szesz italok mértéktelen élvezetével. Aztán, midőn az „ubi bene . . .” hirdetői a züllés szédítő lejtőjén eljutnak az utóbbi stádiumba, akkor születnek meg szép sorban, — mert már fiait sem tisztelik e hazának — a zsarolás, lopás, csalás, a zshiványság, az utonállás, a zsebmetszés, a kasszabetörés, a gyilkosság és — a hazarulás. És mit szóljunk a hagyományos parasztbecsületről, s embertársa iránti tiszteletről? Az már csak a múlté; most legfőbb azzal tiszteli meg a „paraszt” a „kaputos” embert, minek gyakorlása még a villamos kocsiiban is feltűnő betűkkel tiltva van. S mikor a rossz kezdet miatt fáradságot, önmegtágadást, embertársi szeretetet, tiszteletet még a saját nemzetéhez tartozók iránt sem képes gyakorolni a hazafiság, hanem csak önmagának élő a nép: vajjon nem ebből származnak-e még a cselédmizériák is, kikben már nem találhatjuk meg a régi, asszonya és gazdája becsülését kereső hűséges családtagot, hanem inkább ellenséget tartunk házuknál az ő személyükben? Ellenség ma a cseléd csak azért is, hogy miért nem ő a munkaadó és a gazda. Nem gondolja meg azt, hogy

előtte is éppen úgy nyitva volt az út a jobblét keresésére, mint az ő munkaadójának, ki talán a legnagyobb szellemi munka közben, kimondhatatlan nélkülözések között jutott oda, hol van; de ő az iskolától kezdve a jelenig csak mindig a könnyebb felét kereste a boldogulásnak: ott nem tanult, mert nem vezérelte semmi cél, s mikor kilépett a nagy világba, akkor sem ismerte a munka és jutalom becsét, a ma nem sugta fülébe, hogy a holnap is még hátra van, hanem eltékozolta könnyelműen azt, mivel a takarékos úrrá lett. A rossz kezdettel neveltünk oly nemzedéket, melynek sorában számtalan munkás és cseléd akad, ki hűtlenséggel, zsarolással fizeti a gazda bizalmát, s rút hálátlansággal a jótéteményt, melyet úgy tekint, mint jogos követelményt; a fizetett bérért pedig hogy mily munkát ad cserébe, az nem jut eszébe. Hangzatos jelszavaikat is ismerjük: kevés munkaidő, nagy fizetés és semmi munka. És mikor ily segítő kezek állanak rendelkezésünkre, vajjon kinek van bátorsága még családalapításra is? S ha mégis megtettük a végzetes ballépést, vajjon van-e nyugtunk csak pár percre is, ha a kötelesség elszólt a családi körből és azt cseléd kezére bíztuk? Nem igyekeznek-e ily körülmények között az emberek legtöbbször rohanni a bűn posványába, melyet a gyermektelenség keresése teremt a házasság után is?

Ki merem mondani, hogy a rossz kezdet szülőanya nemcsak a hazafiatlanságnak, de nemzeti létünk, iparunk, kereskedelmünk, gazdaságunk, családi szentélyünk minden fekélyének, betegségének is ott fejtett csirájá.

Ugy gondolom, nem csatkozom, midőn azt mondom: minden magyar tanítónak leghőbb óhaja, boldognak látni a magyart. Nos, ha így van, akkor nekünk kell, hogy kezünkbe vegyük e szegény, de jobb sorsra érdemes nemzet testének megtisztítását az undok fekélyektől. Kettős misszió áll előttünk e téren és most cikkelyemmel ezekre szeretném terelni a figyelmet, melyek már nagyon régen oly hívóan intenek felénk, s melyekért, ha tettünk is valamit eddig, de ezen tettek nem rejtik magukban azon kellő erőt, mely ne csak küzdeni, de győzni is tudjon a veszedelmes ellenséggel szemben. E kettős misszió: a nevelés és mentés. Igen, nevelnünk kell a fiatal nemzedéket, és mentenünk a züllés útján haladó tévelygőket a hazának. Az utóbbi téren működésünk — fájdalom — már nem nagy sikerrel bíztat, de annál inkább latba kell vetnünk minden tehetségeinket az elsőnél, hogy aztán szegény hazánk virányai újra viruljanak.

Fel tehát! Neveljünk egy új nemzedéket magyar tanítók, melynek keblét az izzó hazaszeretet tüze hevítse, hisz azt mondja Michelet még a politika terén is: a politikának is alapja 1-ször a nevelés, 2-szor, 3-szor is a nevelés. Nézzük csak kissé az egyes nagyobb hatalmak mit tesznek a hazafiságért, mely nélkül a nemzetek nem élhetnek; mely erőt, hatalmat, boldogságot rejt ölén a népek millióinak számára! Jó ideje már, olvastam az egyes országok hazafiságáról Erdélyi Károlytól, kinek szavait teljesen szó szerint idézni nem tudom ugyan, de körülbelül a következőket mondja:

Angolország egy cél felé tör: az angol világ — primatus, világhegemónia — felé. A nép minden nemzet fölött állónak, Isten választott népének tartja magát. Lord Roberts Pretóriába bevonulása után „az imperialis faj Istenének” háladó istentiszteletet rendel. „Hála neked Urunk, hogy a többi nemzet fölé emeltél bennünket!” Ez a reggeli imádsága az angolnak. Hazafias, sőt harcias szellem uralkodik még az elemi iskolai történeti kézikönyvekben is. A 8 éves gyermekek is ismerik a Rule Britannia

The noble English boy, England glory című hazafias dalokat.

Németországnak nemcsak tábornokai, hanem gondolkodói is győztek Szadowánál és Szedánál, kiknek szellemök tovább hat és uralkodik a szívekben. Mommsen szerint: „a történelem ellenállhatlan forgatagában összetöri és elnyeli azokat a nemzeteket, a kiknek nincs meg az acél tisztasága és hajlékonysága.“ Visszhangzanak mindenütt Treitschke szavai: „Németországa a jövő...“ A tanintézetekben az erkölcsiség, a humanitás és nemzetiségi eszmék uralkodnak és fölélvük: az elemi iskolában kell kezdeni a hazafias nevelést. Németország az iskolában ott valóságos bálványozás tárgya s keresni kellene oly gyermeket, ki ne tudná a Wacht am Rhein-t és számtalan hazafias költeményt. Még a szocialisták feje, Bebel is azt mondja: állítom és erősítem, hogy egy Németország ellen támadó háboru esetében mi is németek vagyunk, akárcsak a kormányon levő urak. A német föld, a haza mindnyájunké, a tömegé inkább, mint amaz uraké. (Vajjon mit szólnak ehhez Magyarország szocialistái; vitték-e fölünk, az elemi iskolákból ezek magukkal a hazafiság mezejéről annyi kincset, mely ajkaikra adhatná e szavakat.)

Olaszország hazafiságára elég jellemző, hogy ott még a szocialisták is patrioták. Bissolati nevű szónokuk 1903. december 3-án kijelenti, hogy boldog abban a tudatban, hogy az ő pártja hazafiságban egy pártnak sem enged.

Japánországban a hazafiság a vallás egy neme. Földrajzi és történeti kézikönyveiben ott található: „A mi nagy Nipponunk, amelyet bölcs császárra kormányoz, fölötté áll a világ összes országainak.“ Éppen így: „Nagy a világ, a nemzetek száma végtelen; de mely földön találhatóunk országot a mienkhez hasonló császári családdal és a mienkhez fogható néppel?“ S hogy mit teremt e szellem? — láttuk az Orosz-Japán háborúban.

Az Egyesült Államokban Monroe elve uralkodik: „Amerika az amerikaiaké.“ Az iskolákban „égő, exaltált, az aktualitás szenvedélyei által táplált honszerelem pozitív nevelésére“ törekszik. Hazafias énekektől hangos az iskola s előadási órák alatt ott leng a nemzeti zászló mely előtt reggel és este elleptetnek a gyermekek szalutálva s mondják az esküt: „Fejünket, szívünket, karunkat adjuk hazánknak! Egy haza egy nyelv, egy zászló!“

A számottevő országok között csak Franciaország dühöng önmaga ellen, míg más nemzetek valósággal oltárt emelnek a hazafiságnak; hisz Franciaországnak a nagy háboru után, vagy tizenöt esztendővel azelőtt a lelke az iskolában volt ugyan, de 1900 óta az antimilitarista szövetség hódította meg az elemi iskolákat. A régi történeti kézikönyvek helyébe Hervé Manuel d'histoireja behozatalát követelik s hiába rosszalja a kamara többsége, minden irányban kiáltják, hogy „nem kell zászló, haza, vallás, hadsereg; ezek a régi holmik fölöslegesek!“

S midőn emlékembe idézem nagyjában Erdélyi Károlynak ezen tanulságos cikkelyét, eszembe jutnak igaz szívvel, lélekkel tanügyünknek élő utóbbi tanácsnokunknak, ki a fővárosi tanügy terén eszközölt újításai által halhatatlan nevet szerzett Dr. Bárczy Istvának nemrég mondott szavai; „A népjogok demokratikus kiterjesztése utján nonsokára az ország és a főváros sorsának intézése csakugyan a nép kezébe jut; vajjon nem minden nel nagyobb érdeke-e a magyar társadalomnak, a fővárosnak, hogy minél hamarabb elérhesse a nép a műveltségnek azt a fokát, melyen a közösségi célokat kellőképpen megítélheti s a közügyek vitelére helyes befolyást gyakorolhat?“ Midőn felsőbb helyen is a nép társadalmi műveltségének fejlesztését szükségesnek tart-

ják, kérdezhetjük-e még, hogy vajjon a mi néptünk elég érett-e arra, hogy a szociális törekvésekkel össze tudja annyira egyeztetni a hazafiságot, mint pl. a német és olasz szocialisták? Vajjon tudják-e nálunk kellően mérlegelni Alexander szavait; „két félből áll a lelkünk, a magunk érzéséből és az objektív gondolatból, melyet gondolunk. Minél többet juttatok a magam érzésének, annál kevesebb jut az ügynek, az eszmének? Vajjon mutat-e nemzeti haladást néptünk a kultúra terén? Vajjon tudja-e néptünk, hogy a rossz hazafi bünösebb az anyagyilkosnál, mert ez csak magát, az pedig milliókat tesz árjává? Terem-e keblében a honszerelem honfi tetteket, melyek az ősök szívében égtek? Példa-e a mult előtte, mely a szabadság virágát fejlesztette? Vajjon tudja-e mit vesztettünk dicső hőseinkben; mit akkor, midőn a mai kor fullasztó, fojtó miazmákkal telített légköréből az emberiség testén rágódó legundokabb fekély, az elvetemültség legnagyobbika a halált küldé sötét szárnyain szive dobogására annak, ki védőnk, oltalmazónk, pártfogónk, őrangyalunk, anyánk volt a megpróbáltatások nehéz napjaiban; kinek fényes koronájáról felénk tündöklő meleg, jótékony sugarak annyi drága gyöngy vala? Mindezen kéreésekre — fájdalom — már nemmel felelhetünk, mert „mi a szabadság annak, ki nem ismeri a láncokat, mi a szabadság, ha éldelet között nőttünk fel? mi a bájoló természet, ha szabadon élvezhetjük szépségeit? oh, de kérdezd a szolgát, a koldúst, a beteget és ők megfogják mondani!...“ kérdezd a hazájától elszakadt, kivándorolt, nyomorban élőt, hogy mi a hazaszeretet és ők meg fogják mondani! Oh, igen! Az élet nehéz percei immár kulcsolják azon embernek is kezeit, ki előtt Isten évtizedek óta csak pusztá név és a hontalanság fájdalmai megtanítják őt, hogy ha aranyból van is a békó, mégis nehéz azt viselni.

Meghazudtolja néptünk mai korszemle, hogy:

„Hol a legtöbb honfivér lépé
A harci sikokat:
A népszabadságnak ott tenyész
Legszebb virágokat.“

Hiába az intő szótat:

„Oh gyermek! szeresd anyádat;
Csókold és öleld meg őt!
Átölelnéd s nem lesz már kit,
Megéred még az időt...“

Az igék midőn elhangzanak, hallod mit zúg a nép válaszul? — haza, vallás régi őszere való lim-lomok! s míg omlik ajkain az Isten káromlása, sárba tiporja a szent nemzeti lobogót és kövel dobálja a nemzeti ruhát, mely már csak fényezésre és koldulásra jó. Oh, Clio, ki oly sok napot irtál arany betűkkel a magyar dicsőség könyvébe és te Isten-ostor, ki testvérnépedet megelőztél e haza földjén, vagy te honfoglaló Árpád apánk, ilyennek képzelteitek ti ezt a szép hazát népével egykoron?!

„A nevelő a növendékért, a gyám a kiskorúért van s ezeké a kettő között az elsőség; de a vezetés mindig a nagyobb értelem, a bővebb tapasztalás osztályrésze s ezé a felelősség is“ ...

Nos, pályatársaim! Vállaljátok-e a felelősséget nevelteitekért? Viselitek-e a megdöbbentő való keserű fájdalmait szegény hazánk helyett, mik azon szenvedések szülöttei, melyeket neki azon virágok okoznak, melyeknek te vagy kertésze?

Ezrek ajkáról mintha hallanám a tiltakozó szavakat: nem, nem, mert mi felelősségünk tudatában, meddig a jelenkor gyermekevei ami örökös gondjainkra voltak bízva: ott virasztottunk védangyalként a nyoszolya mellett, melynek ölen pihent az akkor még csecsemő jelen és nem riadva vissza a legnagyobb áldozatoktól

sem, legdrágább kincsünket, — egészségünket is a legnagyobb készséggel hoztuk a nevelés oltárára áldozatul, csak a jövőendő kor boldog lehessen; a reánk bízott virágokat elhalmoztuk illatos mézzel, s ha mégis a romlottságé a jelen; ha nem tud mézet gyűjteni virágainkról a méh — az édes haza: úgy a mi hatáskörünkön kívül eső légköré a bűn.

Igen, mindezeket elismerem, de azt is állítom, hogy még nem tettünk meg mindent, miszerint teljesen menteknek érezzük magunkat a felelősség terhétől, mert nem számoltunk a mai kor elvetemültségének veszélyes hullámaival; nem azzal, hogy terem a gaz ott is, ahol nem vetik. Úgy kellene nevelnünk, oly intenzivitást kellene kifejtenünk a nevelés terén, hogy munkánk oly maradandó nyomokat hagyjon maga után, mit ki ne tudjon onnan irtani az életnek semmi raffináltsága; sziklavárat kellene építenünk a zsenge ifjúság keblében égő honszerelemből, melyen bármily kéjjel kecsegtető tévhitnek ostroma is kudarcot valljon.

Megkísértem tehát reámutatni, hogy miként lehetne egy nagy lépést tenni a nevelés terén azon cél felé, melyet elérnünk kellene, hogy vessse szívébe népünk:

„Csak törpe nép felejtí ős nagyságát,
Csak elfajult kor hős elődöket;
A lelkes eljár ősei sírlakához.
S gyujt régi fénynél új szövétneket.“

hogy midőn, mint zsenge ifjú az élet színpadára lép, akkor fel legyen vértézve a tudattal, miként nem a világon elterjedt gonoszság, hanem ami belőle beszívárog szíve belsejébe, az az, mi a vész örvényébe letaszítja . . . akkor pedig megsiratják a testet, melyből a szennyes lélek eltávozott, s nem siratják meg a lelket, melyet Isten elhagyott; hogy ajkán e szavakkal menjen az élet nagy küzdelmének tüzébe:

„Neked élned kell, oh hon!
S örökre mint tavasz virulni.
Ah, mert omladékaidon
Reszkettev fognék szétomolni,
Hazám, hazám!“

Már említettem cikkelyem kezdetén, hogy ha önzetlen hazafiakat akarunk látni e szép hazán; ha meg akarjuk állítani a kárhozát útján a nép romlottságát: úgy kettős misszió áll előttünk — a nevelés és a mentés. Ezen kettős misszió végrehajtásánál, ha úgy akarjuk, hogy munkánkat siker koronázza, hívjuk segítségül a hitet, a vallást is, hisz tudjuk, hogy vallás nélkül e hon már régen végtelen sivataggá változott volna; hogy csak a virtus útjain lehet eljutni a valódi boldogsághoz; hogy a szociális kérdés csak a kereszténységgel karöltve oldható meg, csak ezzel nevelhetünk erkölcsös életet; hogy erkölcs nélkül nem válhatik az ember emberré, hisz Kant is azt mondja: „ez, az erkölcsi nevelés az, amely az állatiasságot emberiességgé változtatja át.“ Igen, az erkölcsi világ, ki kell vegye részét a vezető körben, hogy közelebb jusson a szegény és gazdag. És segítségül kell hívjuk célunk eléréséhez azon nemes törekvésű egyesületet is, mely az alkoholizmus ellen küzd. Ily segítségkel körülvéve, kettős misszióknak a hazafias nevelésnek és mentésnek érvényesítésére három terünk nyílik: egyik tér az, hol a nevelésnek jut nagy szerep, hol a gondjainkra bízott ifjúság szellemi világát készítjük elő a nagy élet-küzdelemre — az iskola; másik az, hol a mentésnek és a nevelésnek egyaránt kijut a munka, hol azon ifjúságot találhatjuk, mely az iskolai nevelés jótéteményeiben vagy szülői gondatlanság, vagy saját lelki romlottsága miatt nem részesülhet — ez a

csavargó gyermekek köre; harmadik azon tér, hol főleg a mentés kell kivegye részét a munkából, hol a lelki világon már orgiát ül a tévhit tobzódása, hol sárba tiporják a nemzeti trikolor és hol az ajkakon visszhangzanak a franciák kiáltásai: nem kell zászló, haza, vallás, hadsereg, lombtárba velük! — ez a felnöttek köre.

A második téren, hogy mi volna teendők, azzal azért nem foglalkozom most bővebben, mert már ily irányú intézményeink vannak — a napközi otthonok a kisebbeknek és a javító intézetek a nagyobbaknak, s a megkezdett úton haladva, ezen intézményeink talán oda lesznek fejleszthetők, mi valódi céljuk, t. i. a züllés útján megállítani az ifju nemzedéket a megsemmisüléssel fenyegető örvény szélén. Igaz, hogy én nem ilyennek képzeltem, mint amilyenek a napközi otthonokat akkor, midőn egyik kartársammal 1899-ben Otthonunkban (akkor még „Ma. Ta. Ka.“) a tanítósnak ily irányú teendőiről elbeszélgettünk, s mely beszélgetés alapján egy felolvasás keretében ezen kartársam 1899. márc. 22-én ki is fejtette egy szép számú hallgatóság előtt nézeteit ezen leendő munkálkodási körünkről; majd egy másik kartársunk ugyanazon év április 26-án tartott ezen tárgyról felolvasást a társadalmi osztály ülésén, mely osztálynak akkori fáradhatlan elnöke néhai Dr. Veredy Károly csaknem minden héten összegyűjtött minket egy-egy ily természetű tárgy megbeszélése végett — mi azért is emlékezetes előttem, mert így minden héten ilyenkor egy szép terjedelmű jegyzőkönyvet kellett írjak — mint azon osztály jegyzője. Az említett ülésen történt, hogy a vendégek közül felszólt Balogh Gábor honvéd huszár százados is, ki elismerését fejezte ki nemes törekvéseink iránt, de azon kérést kockáztatta elnökünkhöz: tárgyalásaink ne csak elröppenő szavak legyenek, hanem hasson oda, hogy azoknak valóra válása végett tegyen is valamit az illetékes hatóság. Nos, az ige testet öltött, most már van napközi otthonunk . . .

(Vége köv.)

Vegyesek.

Meghívó. A Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága a tanítósnak kebelében megnyilatkozott közóhajnak megfelelően, a **rendkívüli közgyűlést** f. é. november hó 18-ára (vasárnap) d. u. 3 órára Budapestre, a M. Tud. Akadémia I. emeleti felolvasó termébe egybehívja. *Tárgy:* 1. A tanítók fizetésiügye. Előadó Simon Károly, hajdúházi tanító. 2. Határozat az egyetemes tanítógyűlés egybehívása tárgyában. 3. Elnöki előterjesztések. Tisztelettel kérjük az Orsz. Bizottság tagjait, hogy lehetőleg teljes számban jelenjenek meg a gyűlésen. Budapest, 1906. november 3. *Kozma* László elnök, *Hajós* Mihály titkár. Jegyzet. Vasuti kedvezményes jegyért folyamodtunk. Amennyiben azt megkapjuk, a jelentkező tagoknak haladéktalanul megküldjük.

Értesítés. A székesfőv. kir. tanfelügyelőség hivatala a folyó évi október 27-től, VIII., Mária-utca 10. szám alól a VIII. ker. Rottenbilller-utca 5a, III. emelet 20. ajtószám alá helyeztetett át.

Meghívó. A Székesfőváros Tanácsa tudvalevőleg megváltoztatta a helyettesítés eddigi rendszerét s a kisegítő tanerők megvonásával az igazgató-tanítók iskolai teendőit nagy mértékben megszüntette. Ez a körülmény mulhatatlanul szükségessé teszi a megváltozott állapotnak közös és alapos megbeszélését. E célból: 1906. évi nov. hó 10-én, d. u. 4 órakor a I. ker. Lónyai-utcai iskola tornatermében tartandó közös értekezletre meghívjuk (az érdekelteket) s személyes megjelenését — az ügy fontosságára való tekintetből is — okvetlen kérjük. Budapesten, 1906. nov. 5-én. Tisztelettel az előkészítő bizottság. *Barca* Albin, *Gergely* István, *Hajós* Mihály, *Konczek* Lajos, *Moussong* Géza, *Nagy* Lajos, *Sennyei* Ferenc, *Sturcz* György, *Tanos* Sándor, *Taxner* L. Arpád.

Meghívó. A Magyar Gyermektanulmányi Társaság november hó 10-én, szombaton este 6 órakor a váci-utcai „Uj város háza“

közgyűlési termében nyilvános gyermektanulmányi értekezletet tart. Az értekezlet tárgya lesz: „A gyermekek kisebb fokú szellemi rendellenességei”. Előadó: dr. Ranschburg Pál ideggyógyorvos. Kérjük a tanítók, tanárok, óvók, orvosok, a szülők, általában a neveléssel foglalkozók vagy a nevelés iránt érdeklődők szíves részvételét. Gyermekek részvétele nem kívánatos. Budapest, 1906. október 30. Gróf Teleki Sándor elnök, Nagy László ügyvivő alelnök.

Tájékoztató. A magyar gyermektanulmányi társaság nyilvános gyermektanulmányi értekezleteiről, szülők, pedagógusok, orvosok részére. Negyedik ciklus. 1906—1907. — *Az értekezletek sorrendje.* 1906. november 10-én: A gyermekek kisebb fokú abnormitásai. Előadó: Ranschburg Pál ideggyógyorvos. 1906. december 15-én: A tér kifejezése a gyermekrajzokban. Előadó: Szűcs Izsó dr. tanár. 1907. január 12-én: Az erkölcsileg romlott vagy az arra hajlamos gyermekek. Előadó: Eltes Mátyás kisegítő iskolai igazgató. 1907. február 9-én: A gyermekjátékok fejlődéstani és neveléstanai értéke. Előadó: Szemere Samu dr. 1907. március 9-én: A gyermekek érzelmvilága. Előadó: Donner Lajos. — A Magyar Gyermektanulmányi Társaság nyilvános értekezleteit rendszeresen a vaci-utcai Újváros-háza közgyűlési termében tartja. Az értekezletek este 6 órakor kezdődnek. Az értekezletek nyilvánosak és ingyenesek. A résztvevők az előadás után az előadóhoz nyilvánosan vagy magánúton kérdéseket intézhetnek. Tagsági jelentkezések és tudakozások Nagy László ügyvivő alelnökhöz intézendők, Budapest, VIII., Üllői-út 16/b. Személyesen lehet vele értekezni hétfő és szombat kivételével minden délután 4-5 óráig.

A csanádmezei Tanítóegyesület központi járásköre népes közgyűlést tartott Makón. A közgyűlésen a tanítók fizetésrendezése volt napirenden. Grosz Henrik izraelita tanító azt ajánlotta, hogy az ország összes tanítóegyesületei ugyanegy napon tartanak gyűlést, amelyre egyéb tárgyat a fizetésrendezésnél ne tűzzenek ki. Az iskolákban a tanítás szüneteljen s ugyanekkor a tanítóegyesületek kiküldöttei menjenek a képviselőházba és hívják föl az országgyűlés és a kormány tagjainak figyelmét arra, hogy ez időben az ország összes tanítói kenyerért kiáltanak. A tanítóegyesület körében sok híve volt az indítványnak, *Irlanda* Dezső elnöke volt annak, hogy a tanítók mozgalmának nemzetközi színezetet adjanak s azt ajánlotta, hogy a tanítóegyesületek törvényhatóságai és országgyűlési képviselőik útján sürgessék a fizetésrendezést. Horvath Illes polgári iskolai igazgató egyetemes tanítógyűlést egybe hívását ajánlotta. A tanítók azt határozták, hogy a vidéki gyűlések megtartandók s megbízottakat küldenek egy összehívandó egyetemes gyűlésre, kijelentik azonban, hogy ez nem akar sem kormányellenes, sem nemzetközi szocialista tüntetés lenni.

Meghívó. A „Budapesti Tanítótestület” igazgatótanácsa november hó 15-én, csütörtökön, délután pontban 5 órakor a Központi Városháza közoktatási bizottsági termében (II. emelet, 197. sz.) gyűlést tart, melyre az igazgatótanács tagjainak megjelenését tisztelettel kérjük. Napirend: 1. Jelentések. Folyó ügyek. Előterjesztések. 2. A kerületi tanítói körök őszi programja. Egyetlen tárgy: *A tanítótestületi értekezletek szabályzata.* Előadó: Tóth Kálmán (egri). 3. Az érdekkörök munkaprogramja: Előadják: Sretvizer Lajos, Agotai Béla, Tóth Kálmán, Székely Károly. 4. Indítványok. (Indítványok legalább is egy nappal az ülés előtt bejelentendők.) *Trájtler* Károly elnök, *Tóth Kálmán* (egri) titár.

A tanító és a kőműves-inas. Egy kartársunk írja a „Budapesti Hirlap”-nak: „Felekezeti néptanító vagyok, és vegyesajku (német, szerb) községben működöm. Fizetésem 830 korona, melyből egy napra 2 korona 27 fillér esik. Megjegyzem, hogy ez még nem a legrosszabb; vannak nálamnál még rosszabbul dotált kollégák. Tessék e koldus-fizetésből tisztességesen (!) megélni családját és önmagát eltartani, ruházni, adót és egyesületi tagsági díjat, betegség esetén orvost és patikát fizetni, továbbá némelykor jótékony-ságot is gyakorolni. Mellékesen még valamit bátorodom megjegyezni. Iskolámba járt egy tizenhárom éves kőműves-inas, most tizennégy éves. Ennek napibére 2 korona és 60 fillér. Hol itt az arány?! Vajjon annyit érdemeltünk, hogy egy tizennégy éves iparosinas többet keres, mint a tanító? A felnőttekről szólni sem akarok. Uradalmi kocsisok, béresek, községi csordások, kanászok és juhászok fizetések tekintetében messze fölülmulnak minket. És kérdelem: „Vajjon az ezer koronás fizetés változtatni fog helyzetünkön? Semmit! Ez csak a koldusbottól ment meg minket, a tisztességes megélhetéstől pedig oly távol leszünk, mint Makó Jeruzsálmától. Ha Apponyi sem segít, úgy elvesztünk, — de velünk együtt a népoktatás is biztos sírja felé közeleg.”

Az orvostudományok világszerte sokat ígérő renaissance-ját látjuk rohamosan fejlődni egy új gyógymódban, mely egyszerűsége, célszerűsége és kiváló sikerei által ma már, mint legbiztosabb és legjobb gyógymód van elismerve. Ez a gyógymód a hemopatía, vagyis vérgyógyítás, mely a képzelhető legszebb gyógyeredményekkel lesz alkalmazva közhvény, görvélkór, astma, szív,

vese-, gyomor- és bélbajokban, súlyos idegbántalmak (neurasthenia, paralysis, tabes) és makacs bőrbetegségek eseteiben. A több ezekre menő gyógyult, mint lelkes apostol terjeszti ezen gyógymód kiválóságát, mely eredményeiben tökéletesebb és tartósabb, mint bármely fürdő vagy intézeti kezelés. Ezen gyógymód megalapítója Dr. Kovács J. fővárosi orvos, aki most kezdi őszi kúráit. Mindazon betegeknek, kik a fent felsorolt bajok egyikében szenvednek, őszintén ajánljuk ezen orvos tanácsát kikérni, ha a nyár folyamán betegségükből ki nem gyógyultak. Dr. Kovács J. orvos urnak Budapest, V., Váci-körút 18. sz., I. em. alatt van a gyógyintézete (csak bejáró kezelésre), hol naponta 9-1 és 3-6-ig fogad betegeket, de meghívásra betegeket látogat a fővárosban és vidéken is. Mindazok, kik nyáron ki nem gyógyultak, el ne mulasszák ezen gyógymódot alkalmazni, mely visszaadja egészségüket.

Egy jó tanácsadó valamennyi szülőre nézve — akik gyermekeik számára egy oktató játék- és foglalkozási szert keresnek — a képes árjegyzék Horgony-Kőépítőszekekrényekről és Horgony-Hídépítőszekekrényekről, stb.-ről, a mely Richter F. Ad. és Társa, kir. udvari és kamarai szállítók által (Bécs, I. Operngasse 16) kívánatra bérmentve beküldetik; mert ezen könyvecske a különféle Horgony-Kőépítőszekekrények és Horgony-Hídépítőszekekrények kimerítő leírásán kívül szép építési mintalapokat és számos, felette érdekes elismerő nyilatkozatot tartalmaz. Ezen nemzetközi bírálókat egyhangulag elismerik, hogy nem létezik jobb játék- és foglalkozási szer mindenkor gyermekek számára, mint a Richter-féle Horgony-Kőépítőszekekrények és Horgony-Hídépítőszekekrények. Azért valamennyi szülőnek azon jóakaratu tanácsot adjuk, hogy karácsonyi ajándékok beszerzése előtt olvassák át előbb ezen érdekes Richter-féle könyvecsket, amelyben bővebbet találunk jó zenélőművekről és beszélőgépekről is.

Minta gyors és gépiró-iskola. November 2-től Király-utca 87., jelenleg Löwölde-tér 2. Az Országos D. Gy. Szövetség hivatalos tanfolyamai. Magyar vagy német kereskedelmi gyorsírás tandíja 3 frt. Magyar német helyesírás, fogalmazás, szépirás. A t. tanító urak hozzátartozóinak, valamint általuk ajánlottaknak 20% kedvezmény nyújtatik. Sokszorosító munkálatok olcsón eszközöltetnek. Az Orsz. D. Gy. Szövetség elnöksége.

„Turul” a legszebb és legjobban testet edző, kisebb helyiségben is alkalmas sport (labdajáték). Minta, prospektus és árjegyzék a „Bizományi és hitelbank”-tól (Budapest, VIII., Baross-u. 47.) kérendő.

A gyermekek kedvenc játéka!

Hogy egész kényelmesen
a helyes játékokat kiválaszthassuk,

már mostan kérjük Richter F. Ad. és Társa csász. és kir. udv. és kam. szállítóktól, Bécs, I. Operngasse 16, egy i-velezőlapon az új árjegyzéknek bérmentes beküldését a

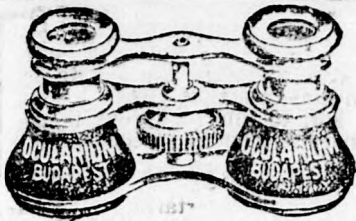
Horgony - Kőépítőszekekrényekről

és egyéb tanulságos játékokról.

A számos ábrával ellátott árjegyzék mindegyik szekekrény tartalmáról és az elmés kiegészítésekről felvilágosítást ad, mely kiegészítések által minden egyes

Horgony-Kőépítőszekekrény tervszerűleg nagyobbítható.

OCULARIUM

Telefon
86-28.

BUDAPEST, KOSSUTH LAJOS-UTCA 15, FÉLEMELET.

Megfelelő szemüvegek **ingyenes** orvosi rendelése, naponta 9-től 7-ig Márkus dr. úr vezetése alatt. — Szemüvegek és orrcsüptők 3 koronától feljebb,

A legjobb kalapok és úri divatcikkek

finom kivitelben és jutányos árakban

LUKÁCS ARNOLD

céget ajánlják

Budapesten, Kecskeméti-utca 7. sz.

Angol kemény-kalap 5 koronától. Legjobb puha-kalap 4 koronától. A cég különlegessége: Teljes úri kelengyék 75 koronától kezdve. Tanítók és tanároknak 10% engedmény, havi részletfizetésre is.

Stiller Ignác

kárpitos-mester és bútorkereskedő.

Ajánlja a legjobb és legolcsóbb saját készítményű asztalos- és kárpitos-bútorokat.

Budapest, VII., Garay-utca 44.

Tanítók és tanárok árkedvezményben részesülnek.

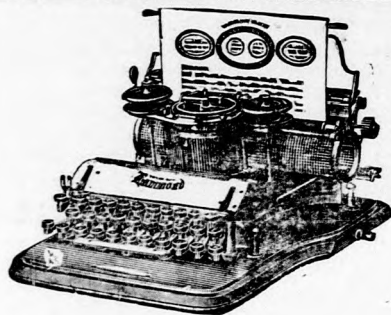

Telefon 92-52.

Hammond-Irógép

a világot bámulatba ejti!

Kizárólagos elárúsítók: FARAGÓ TESTVÉREK Budapest, V., Arany János-utca 8.

Hábel Mátyás

Kitüntette a Ferencz József koronázási jubileumi osztálydíjjal 1898-ban.

Géza

Kitüntette arany okmánnyal az 1905-ik évi budapesti kiállításon

üvegtechnikai intézete

a kir. tudományegyetem stb. szállítója

Budapest, Amazon-utca 13 sz.

(szemben az állatorvosi főiskolával).

KÉSZIT ÉS SZÁLLIT: mindennemű kémiai és fizikai taneszközöket előadási és búvárkodási célokra,

teljes laboratóriumok berendezését,

népiskolai alapfelszereléseket, vegyszereket.

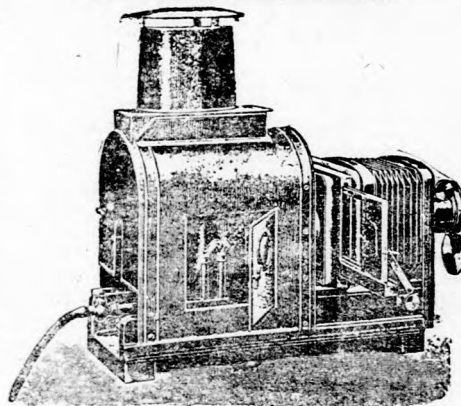
Arjegyzők ingyen és bérmentve.

Marx és Mérei

tudományos műszerek gyára

Budapest, VI. ker., Aradi-utca 60. sz.

Telefon 21-06.

Gyártanak mindennemű FIZIKAI, KÉMIAI és GEOMETRIAI ESZKÖZÖKET. Teljes népiskolai, fizikai és kémiai felszerelések.

Vetítógépek 150 koronától 3000 koronáig.

Arjegyzők és költségvetések díjtalanul és bérmentve.

Diszoklevél új ipar meghonosításáért és versenyképességért.

Legtökéletesebb gyermekápoló-szerek a **VÖRÖS KERESZT**

BABY Crème } 1 tégely ... 1 kor 40 fillér.
 } 1 tubus ... — kor. 70 fillér.
 Hintőpor 1 doboz ... — kor. 70 fillér.
 Szappan 1 darab ... — kor. 70 fillér.

Vörös Kereszt Gyógyszerár

Budapesten, VI., **Andrássy-ut 84. sz.**
 Kapható minden gyógyszerárban.

CONTRATUSSIN BAYER

biztos hatású szer **szamárhurut, gégefő és bronchial-catarrhus ellen.**

Egy palack 1 kor. 40 fillér. 2 korona beküldése után bérmentve küldi az egyedüli készítő

Népnevelők Könyvtára.

A „Magyar Tanítók Otthona“-nak tulajdona.
 Szerkeszti: **PERES SÁNDOR.**

A „Népnevelők Könyvtára“-ban eddig megjelent:

Füzet	Korona
1. Komáromy L. Fáy András mint paedagogus ...	1
2. Schön J. A szocializmus ismertetése ...	1
3. Somogyi G. Nagy-Britannia közoktatásügye ...	1
4. Kőrösi H. Paedagogiai Kalauz ...	1
5. Pacséri K. dr. Quintilianus és Plutarchos ...	1
6. Peres S. A beszéd- és értelemgyakorlatokról ...	1
7-9. Pethes J. Gyermekepsychologia ...	3
10. Mosdóssy I. Félzségségek a nevelésben ...	1
11. Ribot-Dáni. Az emlékezet betegségei ...	1
12. Geócze S. Az akarat nevelése ...	1
13-14. Krausz S. Herbart-Rein didaktikája ...	2
15-16. Ember J. Apró emberek tudománya ...	2
17. Scossa D. Tanulmányútam ...	1
18. Gönczi F. A gazdasági ismétlő iskolák ...	1
19. Péterffy S. Francke Ágost ...	1
20-21. Stepanko A. Vezérkönyv a testgyakorlathoz ...	2
22-23. Dreisziger F. A népiskolai történet-tanítás módszereiről ...	2
24. Mosdóssy I. Esmény a népiskolában ...	1
25. Somogyi B. A francia népoktatás jelene ...	1
26. Dóri S. Zs. Tanulmányok a paedagogiai lélektan köréből ...	1
27. Kiss Áron dr. Losontzi István életrajza ...	1
28. Köveskúti J. Az énektanítás módszere ...	1

KAPHATÓK:

LAMPEL RÓBERT KÖNYVKERESKEDÉSE

(Wodianer F. és Fiai) részvénytársaságnál

Budapest, Andrássy-út 21. szám és minden könyvkereskedésben.

RÖSER JÁNOS

nyilvános tan- és nevelő-intézete

Budapesten, VI. ker., **Aradi-utca 10. sz.**

Ezen intézetet alapított 1853-ban Eddigi tanulók száma 17389. Magában foglalja: **a nevelő-internátust**, melyben jéki családok fiai teljes ellátást, felügyeletet és nevelést nyernek; **a felső kereskedelmi iskolát**, melynek záróbizonyítványai az **egyévi katonai szolgálatra** jogosítanak; **a polgári iskolát**, mely egyenrangú és egyenrangú az állami és községi iskolákkal. Értesítést küld és felvilágosítást ad az igazgató

Röser János Budapest, VI., **Aradi-utca 10.**

Kapható minden papir- és iskolaszer-kereskedésben, árjegyzékkel kívánatra szívesen szolgál **MOIRET F. ÖDÖN** Budapest, V., **Váci-út 74.**

FIGYELEM!!

Kiss Ernő és Társa

— BUDAPEST, —

VII., Erzsébet-körút 17.

Különlegességi üzlet:

Slöjd szerszám és fölszerelések és fábaégetési kellékekben.

Fafaragászati, szobrász, mintázó és lombfűrészeti szerszámok és különlegességek.

Asztalos, esztergályos, könyvkötő, lakatos, bognár, kádár, stb. szerszámok.

Butorvasalás és veretek. Épületvasalások. Háztartási cikkek. Korcsolyák.

E lapra való hivatkozással tessék árjegyzéket kérni

Hirdetéseket felvesz a kiadóhivatal
 Budapest, VII., **Ovoda-u. 22. I. 9.**

Specialista serpkötőkben!

A cs. és kir. szab. Keleti-féle sérvkötő, pneumatikus gummi-pelottával, a legrégebb serveket a legnagyobb könnyűséggel is visszatartja.

Ára: Egyoldalu --- 12 kor.
Kétoldalu --- 24 .

25 év óta fennálló testgyógyászati (orthopaediai) műintézetben egy fővárosi gyakorló szakorvos állandó felügyelete mellett a legelőkeltebb technikai kivitelben készülnek.

Műlábak és műkezdek, műfüzők és egyenesartók. Járó és támogépek. Haskötők.

GUMMI görcsérharisnyák stb.

Fontos hölgyeknek: *Női kiszolgálás.*

Kérje ingyen és bérmentve ezernél több ábrával ellátott képes árjegyzékeket.

orvossebészi műszergyáros Budapest,
KELETI J. IV., Koronaherczeg - utca 17/a.
Gyár: Központi városház. Alapított 1878.

AZ EN UJSÁGOM

SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA BUDAPESTEN.

A gyermekeké ez az ujság. Vidám, friss, tarka, üde, mint a tavasz. Öröme, mulatsága, barátja a gyermekeknek. Tizenháromszor köszönt be negyedévenként az ő kis olvasóihoz, mindannyiszor új örömet, új mulatságot szerezve nekik. Mese, vers, elbeszélés, kép mulattató apróság kedves tarkaságban követik egymást; egy-egy szám egész tárháza a szebbnél-szebb olvasmányoknak

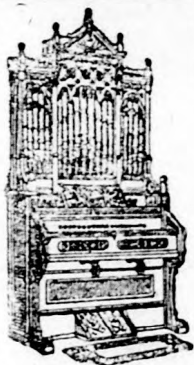
AZ EN UJSÁGOM-at,

a **PÓSA LAJOS** gyermekujságját ismeri széles ez országban a tanúgynek minden barátja s bizonyára nem szükséges bővebben fejtegetnünk, hogy megérdemli a legbuzgóbb támogatást s hogy úgyszólván hazafias kötelessége a tanár és tanító uraknak ezt a minden ízében magyar gyermekujsgát, mely egyúttal leghatásosabb nevelési eszköz a gyermek kezében, hazafias buzgalommal terjeszteni.

Mufatványszámot a gyermekek között való kiosztásra szívesen küldünk nagyobb mennyiségben is, csak méltóztassék egy levelező-lapon kérni.

AZ EN UJSÁGOM

— KIADÓHIVATALA —
BUDAPEST, Andrassy-út 10. sz.

Reményi Mihály

műhegedű-készítő,
a m. kir. zeneakadémia szállítója
Budapest, VI, Király-utca 58.

Ajánlja dús raktárát valódi olasz, francia, angol, német és magyar mesterhegedűk, gordonkák és vonókban, legújabb hegedűalakú tokok szolid, finom kivitelben. Gyanták, álltartók, hangjegyvállványok a legcélszerűbb formákban.

Quinttisza és tartós hangverseny-húrok, melyeket a legnagyobb művészek, mint *Hubay, Burmester, Grünfeld, Arányi, Geyer Stefi, Vecsey, Földesy, Bürger* tanár urak hangversenyeiken használnak előszeretettel.

SPECIALISTA

vonós-hangszerek készítésében és javításában.

Hangfokozó gerenda, melynek bármely hegedűbe vagy gordonkába alkalmazása által sokkal jobb, erősebb, szebb és kellemesebb hangja lesz. Sikerért kezesség minden egyes hangszer-nél. Régi hangszerek vétele és eladása a legmagasabb árákig.

Új és régi zongorák, továbbá pianinók nagy raktára.

Képes árjegyzék minden hangszerről külön-külön kérendő.

A *Népnevelők Lapja*-ra hivatkozva 10% engedmény.

A

MŰVÉSZET KIS TÜKRE

IRTA

REINACH SALAMON

Fordította és a magyar művészet adataival bővítette:

Lázár Béla.

Teljes műtör-

ténet 600 képpel

REINACH SALAMON, a párisi Louvre műtörténeti iskolájának nagyírú tanára, a művelt közönség legszélesebb rétegei és különösen hölgyek számára is szerkesztette művét, melynek ezen magyar kiadása különösen alkalmas ajándékkönyv, nagyon izléses külső kiállításával.

A vászonkötésű kiadás — — 5 korona.

Az egészbőr-kötésű kiadás — — 7 korona.

Kapható a kiadó ATHENAEUM részvénytársulatnál és minden könyvkereskedésben.

Orgona-Harmoniumok.

A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányú amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, ön-magának zeng dicséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

STOWASSER J.

cs. és kir. udv. hangszergyáros, a m. kir. zeneakadémia, színházak, művészek stb. szállítója

Első magyar, villamos erőre berendezett, hangszergyár
Budapest, II. ker., Lánchíd-utca 5. szám.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű összes húros-, vonós- és fuvó-hangszereit, szakértői és feltétlen szolid árak mellett.

Specialista vonós hangszerek készítésében és javításában.

Hangfokozó-gerenda

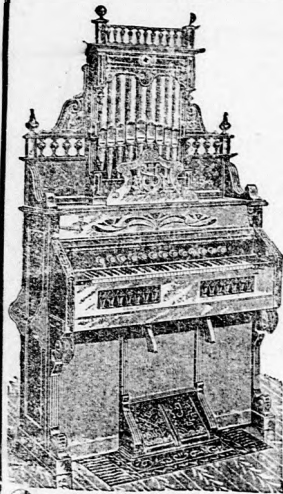
mely által bármely hegedű, gordonka, beleillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.) Hegedűbe hangfokozó-gerenda 4 frt. Kezeség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyári raktár.

Saját találmányú (Rákóczi) Tárogató; általánosan elismert legjobb, mely tökéletes soló hangszerré általam konstruáltatott. Iskolával 30 frttől feljebb.

Árjegyzék minden egyes hangszerről külön kívánatra bérmentve küldetik.

Kivitel nagyban és kicsinyben.

Müller Testvérek Budapest.

Magyarország legrégebbi aquarellfesték gyára.

Aquarell-festékek gombalakban tubusokban és szabadalmazott cse-szekben.

Festék készletek izléses pilsó és finom dobozokban.

Folyékony kínai tus, színes kimoshatatlan tusok, másoló-, író- és színes tinták ragasztószerek stb. a legjobb minőségben.

HORÁNSZKY JÁNOS állat-präparator és tanszerkészítő

Budapest, IV. ker., Kossuth Lajos-utca 16. sz.

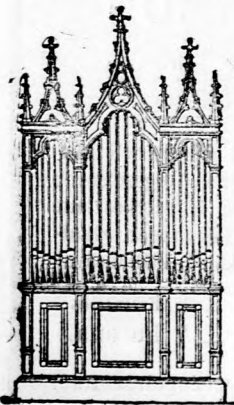
Állatok, madarak tömése, valamint iskolák részére mindenféle állat, madár, növény és minden präparatori tanszer nagy raktáramból legolcsóbban kaphatók.

Árjegyzék tanszerekről és állattömésről ingyen és bérmentve.

ORSZÁGH SÁNDOR

cs. és kir. udv. szállító * orgona- és harmonium-gyáros

RÁKOS-PALOTA (Budapest mellett).

Az 1885. évi kiállításon „nagy dísz-oklevéllel” és „Ferenc József lovagrenddel”, az 1904. évi veszprémi kiállításon arany éremmel kitüntetve, azonkívül számtalan kitüntetés és elismerés. Készít kellemes és főmörhangú, legjobb és legújabb rendszerű orgonákat. Elvállal javításokat és átalakításokat. Kisebb orgonák készletben vannak. Szolid munka és jutányos árak. Az orgonák jóságát mi sem bizonyítja inkább, mint az, hogy a gyár alapítása óta 400-nál több orgona lett megrendelve és elkészítve.

Árjegyzék és részletes tervek kívánatra díjmentesen küldetik.

Személy hitel!

Kezes és kezes nélkül katonatisztek-, papok-, lelkészek-, udvari-, állami-, megyei- és magántisztviselők, tanítók, kereskedők, iparosok, nyugdíjogosult hölgyek, kereskedelmi alkalmazottak és magánosoknak 1/4-25 évig terjedő időre heti, havi, 1/4-1/2 és egész évi tőkeamat törlesztéssel!

Különlegesség: A páris-bécsi enqueté értelmében tőkésítjük a jövedelmet.

4%! 4%! 4%! 4%!

Jelzálog hitel! 300 koronától feljebb I. II. és III. helyre földek-, városi-, és vidéki-házak, nyaralók, gyárak, fürdőépületek, malmok, ásványvíz és egyéb források és kőbányákra, a becsérték 3/4 részéig.

Építési hitel! építésfélben lévő ingatlanokra 2-3 részletben, oly arányban, a mily arányban az építés előre haladt!

Bank- és magánadósságok convertálása!

Váltó- és tárc hitel! Vizleszámítás kereskedőknek! Előnyösen! Solid alapon és gyorsan eszközöljük mindezen fenti műveleteket, elsőrangú intézetek által.

Elsőrendű ajánlatok!

Kérjen prospectust!

Válaszbélyeg melléklendő!

Meller L. Egyed

BUDAPEST,

V., Koháry-utca 19/B.